

Sygn. akt II CSK 767/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzcyk

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi A. S.
o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 23 kwietnia 2014 r., sygn. akt I A Ca (...)
wydanym w sprawie z powództwa M. K.
przeciwko I. S. i A. S. - jako następcy prawnemu P. S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 8 września 2017 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej (skarżącej) A. S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 marca 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt. 1 i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania pozostawiając
temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

I. S. 30 lipca 2014 r. wniosła o wznowienie postępowania w sprawie o zapłatę z powództwa M. K. przeciwko I. S. i - działającej jako następca prawny pozwanego P. S. - A. S.. W sprawie tej wyrokiem z 20 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Ł. zasądził na rzecz powoda solidarnie od obu pozwanych kwotę 71.896,35 zł z odsetkami. Apelację I. S. od tego wyroku Sąd Apelacyjny w Ł. oddalił wyrokiem z 23 kwietnia 2014 r. Skarżąca powołała się zarówno na przyczyny nieważności postępowania przed Sądami obu instancji, mającej wynikać z pozbawienia jej możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.), jak i na przyczyny restytucyjne (art. 403 § 2 k.p.c.), to jest wyniki analizy operacji przeprowadzanych na koncie jej ojca P. S., z których wynika, że dokonywał on comiesięcznych wpłat tytułem czynszu za zajmowany lokal, a kwoty te nie zostały odliczone od kwoty żądanej w pozwie i zasądzonej na rzecz powoda.

Skarżąca wniosła o wznowienie postępowania przed Sądami obu instancji, uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 kwietnia 2014 r. oraz zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 20 grudnia 2012 r., poprzez oddalenie powództwa w całości, a ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. z 23 kwietnia 2014 r. oraz zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 20 grudnia 2012 r. poprzez zastrzeżenie na jej rzecz, na podstawie art. 319 k.p.c., prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności za długi spadkowe P. S. do wartości stanu czynnego spadku według sporządzonego spisu inwentarza.

Pozwana I. S. poparła skargę o wznowienie postępowania, zaś powód M. K. wniósł o odrzucenie lub oddalenie skargi.

Postanowieniem z 11 grudnia 2014 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę o wznowienie postępowania (art. 410 § 1 k.p.c.) i wskazał, że I. S. zaskarżyła skargą o wznowienie postępowania wyłącznie wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 kwietnia 2014 r., domagając się jego uchylenia, gdy tymczasem orzeczenie to nie zawiera żadnego rozstrzygnięcia o jej prawach i obowiązkach, gdyż skarżąca nie wywiodła apelacji od wyroku Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2012 r. W rezultacie prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 kwietnia 2014 r. zaskarżony

skargą o wznowienie postępowania, dotyczy wyłącznie apelacji wniesionej przez współuczestniczkę sporu - pozwaną I. S., a A. S. nie ma interesu prawnego w jego zaskarżeniu skargą o wznowienie postępowania.

Postanowieniem z 20 sierpnia 2015 r., II CZ 44/15, Sąd Najwyższy uchylił postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z 11 grudnia 2014 r., zaskarżone zażaleniem pozwanej A. S. Sąd Najwyższy wskazał, że ze skargi A. S. o wznowienie postępowania wynika, że domaga się ona uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego z 23 kwietnia 2014 r., ale jednocześnie powołuje się na nieważność postępowania przed Sądem Okręgowym, jak i przed Sądem Apelacyjnym, z uwagi na wadliwość doręczenia pism sądowych (na nieaktualny od lat adres) w postaci odpisu postanowienia Sądu Okręgowego z 16 stycznia 2014 r., odpisu apelacji pozwanej I. S. oraz zawiadomienia o wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej. Odmienny pogląd Sądu Apelacyjnego na temat przedmiotu zaskarżenia pozostaje zatem w sprzeczności z brzmieniem skargi. Sąd Najwyższy wskazał na konieczność ponownego przeanalizowania zakresu skargi oraz dopuszczalności jej wniesienia.

Wyrokiem z 3 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) (pkt 1) oddalił skargę o wznowienie postępowania apelacyjnego przed Sądem Apelacyjnym w (...), (pkt 2) stwierdził swoją niewłaściwość w zakresie skargi o wznowienie postępowania przed Sądem Okręgowym w Ł. i w tym zakresie przekazał skargę do rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Ł. oraz (pkt 3) orzekł o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu pozwaną z urzędu.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że do zamknięcia rozprawy w sprawie z powództwa M. K. przeciwko I. S. i P. S. o zapłatę doszło 13 grudnia 2012 r., a wyrok uwzględniający wytoczone przeciwko nim powództwo o zapłatę zapadł 20 grudnia 2012 r. Wyrok Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2012 r. zaskarżyła w pkt 1 i 3 pozwana I. S. i wniosła o jego zmianę przez oddalenie powództwa, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżąca zarzuciła między innymi, że Sąd Okręgowy obliczył wysokość zadłużenia pozwanych w stosunku do powoda z pominięciem danych ujawnionych w wyciągu z konta bankowego P. S. Wynika z nich, że pozwani przez cały sporny okres uiszczali do Spółdzielni Mieszkaniowej R. miesięczny czynsz, przez większość

czasu wynoszący kwotę 550 zł. O tę kwotę powinna być pomniejszona należność zasądzona na rzecz powoda. Pozwana poinformowała Sąd, że 18 grudnia 2012 r. zmarł pozwany P. S. Postanowieniem z 4 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Ł. zawiesił postępowanie w stosunku do niego, na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c., po czym podjął je postanowieniem z 16 stycznia 2014 r. z udziałem spadkobiercy - A. S., która nabyła spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Odpisy orzeczeń, odpis apelacji pozwanej I.S., a także odpis zawiadomienia o rozprawie apelacyjnej wyznaczonej na 23 kwietnia 2014 r, zostały przesłane A. S. na adres Ł., ul. M. i uznane za doręczone przez awizo, a był to od lat nieaktualny adres tej pozwanej. Wyrokiem z 23 kwietnia 2014 r., Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanej I. S. od wyroku Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2012 r. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał między innymi, że zarzuty skarżącej, że kwota odszkodowania nie została pomniejszona o wpłaty do spółdzielni tytułem opłat eksploatacyjnych są spóźnione i nieudowodnione. Pozwana nie była w stanie wskazać, o jaką konkretną kwotę należałoby obniżyć zasądzone odszkodowanie, powołała się jedynie na przelewy bankowe, ale nie była w stanie podać dowodów na poparcie swych twierdzeń.

I. S. 5 maja 2014 r. wniosła o wydanie jej odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego z 23 kwietnia 2014 r. z uzasadnieniem i podała, że 28 kwietnia 2014 r. dowiedziała się, że jako spadkobierca P. S. stała się stroną postępowania zakończonego tym wyrokiem, przy czym bez jej wiedzy i bez udziału w sprawie.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że I. S. jako przyczynę wznowienia powołała pozbawienie jej możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.), co wyniknęło z naruszenia przepisów o obowiązku ustalenia adresu strony i o doręczeniach. Na skutek wadliwych doręczeń nie mogła brać udziału w postępowaniu apelacyjnym, składać pism procesowych, zaprezentować swojego stanowiska, jak i powołać się na zastrzeżenie, o jakim mowa w art. 319 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał, że wyrokiem, który bezpośrednio dotyka praw i obowiązków pozwanej A. S., jest wyrok Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2012 r., nie zaś prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego z 23 kwietnia 2014 r. Tym samym sądem właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania przed Sądem

Okręgowym, w której I. S. zarzuca nieważność postępowania, upatrując jej w wadliwości doręczeń zwłaszcza odpisu postanowienia o podjęciu z jej udziałem zawieszonego postępowania, co uniemożliwiło jej zaskarżenie apelacją wyroku z 20 grudnia 2012 r., jest Sąd Okręgowy w Ł.. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z uwagi na wadliwość doręczenia A. S. zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej, nie miała ona możliwości uczestniczenia w rozprawie apelacyjnej 23 kwietnia 2014 r. i zajęcia stanowiska co do apelacji współpозwanej. Postępowanie przed Sądem Apelacyjnym było wprawdzie dotknięte nieważnością, ale nie miała ona wpływu na wynik postępowania drugoinstancyjnego, gdyż wyrok Sądu Apelacyjnego z 23 kwietnia 2014 r. nie zawiera żadnego rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach A. S.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, drugiej podstawy wznowienia postępowania, określonej w art. 403 § 2 k.p.c., skarżąca nie wykazała.

Pozwana I. S. zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego z 3 marca 2016 r. w części (pkt I) oddalającej skargę o wznowienie postępowania apelacyjnego przed tym Sądem i zarzuciła, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem przepisów prawa procesowego (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), to jest: - art. 412 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 401 pkt 2 k.p.c. oraz 405 k.p.c. i oraz art. 386 § 2 k.p.c. przez oddalenie skargi o wznowienie postępowania apelacyjnego przed Sądem Apelacyjnym, pomimo stwierdzenia, że doszło w nim do nieważności postępowania oraz nieuzasadnione badanie hipotetycznego wpływu nieważności postępowania na treść rozstrzygnięcia, mimo zaniechania rozpoznania sprawy na nowo w granicach zakreślonych podstawą wznowienia; - art. 319 k.p.c. w zw. z art. 412 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie, że w razie dopuszczalności wznowienia, sąd rozpoznając sprawę na nowo powinien brać pod uwagę stan faktyczny i prawny sprawy na datę zamknięcia rozprawy i w konsekwencji zastrzec, że pozwanej A. S. przysługuje prawo do powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie odpowiedzialności za dług do wartości masy czynnej spadku.

Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 399 § 1 k.p.c., postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem może być wznowione. Do wznowienia postępowania może prowadzić wyłącznie skarga legitymowanego podmiotu, złożona w terminie i oparta na przyczynie określonej w ustawie. Celem wznowienia postępowania jest przeprowadzenie raz jeszcze postępowania wolnego od tych istotnych wad, które stanowiły podstawę wznowienia, sprawdzenie, czy i w jaki sposób wady te wpłynęły na wynik sprawy, a gdyby ten wpływ się potwierdził - jej ewentualne osądzenie raz jeszcze, po wzruszeniu prawomocnego wyroku. Skarga ma zatem pozwolić stronie na powtórzenie postępowania w odpowiednim zakresie, jeśli poprzednio nie zostały w nim zachowane najistotniejsze standardy lub podstawa rozstrzygnięcia była rażąco wadliwa lub niekompletna z przyczyn od strony niezależnych.

Celem, do którego zmierza postępowanie cywilne, jest wydanie wyroku, jako orzeczenia o istocie sprawy. Wyrokiem kończy się postępowanie przed sądem pierwszej instancji, ale także - jeśli strona skorzysta z prawa do uruchomienia jego kontroli instancyjnej - postępowanie przed sądem drugiej instancji. Postępowanie przed sądem drugiej instancji jest jednak postępowaniem w tej samej sprawie, w której zapadł wyrok sądu pierwszej instancji i kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego. Po wszczęciu postępowania apelacyjnego, wyrok sądu pierwszej instancji nie może się uprawomocnić, aż do jego zakończenia. Gdyby okazał się wadliwy, zostaje zastąpiony wyrokiem sądu drugiej instancji, względnie wchodzi do obrotu prawnego łącznie z wyrokiem sądu drugiej instancji, oddalającym wniesioną od niego apelację, i dopiero z tym momentem staje się prawomocny.

Jak wynika z art. 399 § 1 k.p.c., skarga o wznowienie postępowania jest środkiem prowadzącym wprawdzie do obalenia prawomocnego wyroku, ale wymierzonym nie tyle bezpośrednio w ten wyrok, co w uchybienia stwierdzone w toku postępowania prowadzącego do jego wydania i składanym ze względu na owe uchybienia. Świadczy o tym okoliczność, że w ramach podstaw wznowienia skarżący nie musi wykazywać wadliwości samego wyroku, lecz określone w art. 401, 401¹ i art. 403 k.p.c. wady, które wystąpiły w postępowaniu względnie

w obrębie podstaw faktycznych i prawnych, na których sąd bazował wydając rozstrzygnięcie.

Skoro postępowanie w sprawie cywilnej jest złożonym aktem, chociaż z perspektywy osiągnięcia jego celu ocenianym jako całość, to konkretnemu podmiotowi przysługuje jeden środek w postaci skargi o wznowienie postępowania, składany ze względu na zidentyfikowane przez skarżącego uchybienia w toku postępowania albo dotyczące materiału będącego podstawą rozstrzygnięcia. Środek ten nie jest wymierzony w postępowanie w konkretnej instancji, czy w orzeczenie wydane w danej instancji, lecz w identyfikowaną przez skarżącego wadę mającą stanowić podstawę wznowienia postępowania i uzasadniającą eliminację tego wyroku, który prawomocnie rozstrzyga o istocie sprawy. Ustawodawca wskazał jednak, przed którym sądem ma dojść do wznowienia postępowania i przyjął, że gdyby było ono spowodowane przyczynami nieważności, to właściwy do rozpoznania skargi, wznowienia postępowania i orzeczenia o istocie sprawy jest sąd, który wydał zaskarżone nią orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji - sąd instancji wyższej. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy (art. 405 k.p.c.).

Z powyższego wynika, że w związku z postępowaniem w konkretnej sprawie legitymowany podmiot może skorzystać z jednej skargi o jego wznowienie, także wtedy, gdy oparta jest zarazem na podstawach nieważności i restytucyjnych, a skarżący powołuje się na ich wystąpienie zarówno w postępowaniu przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji. Nie można wznowić postępowania osobno przed sądem pierwszej, a osobno przed sądem drugiej instancji, przede wszystkim dlatego, że jest to postępowanie w jednej sprawie, zmierzające do wydania jednego orzeczenia o jej istocie, w ramach którego to postępowania działania sądu drugiej instancji są konsekwencją i kontynuacją działań podjętych przed sądem pierwszej instancji. Rozpoznanie skargi o wznowienie postępowania musi się zatem zakończyć jednym orzeczeniem o jej zasadności. Nie jest możliwe merytoryczne rozpoznanie skargi o wznowienie postępowania przez sąd drugiej instancji zakończone jej oddaleniem, przy jednoczesnym przekazaniu tej samej skargi sądowi pierwszej instancji, w celu jej merytorycznego rozpoznania. Tymczasem

takim właśnie orzeczeniem Sąd Apelacyjny zakończył rozpoznanie skargi o wznowienie postępowania złożonej przez pozwaną A. S.

Oddalając skargę pozwanej A. S. o wznowienie postępowania Sąd Apelacyjny stwierdził przy tym, że postępowanie drugoinstancyjne prowadzone przed nim w związku z rozpoznaniem apelacji I.S. od wyroku Sądu Okręgowego było wprawdzie dotknięte nieważnością, ale nie miała ona wpływu na wynik sprawy. Uchybienia procesowe, które prowadzą do nieważności postępowania, mają tak poważny charakter, że ustawodawca nie oczekuje od strony powołującej się na nie w ramach środka zaskarżenia, żeby wykazała, czy choćby tylko uprawdopodobniła, iż ich popełnienie mogło wpłynąć na wynik sprawy. Stwierdzenie nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji prowadzi do uchylenia wyroku tego sądu i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania, gdyby zostało stwierdzone w związku z rozpoznaniem skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 3, art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). Na tej samej zasadzie, stwierdzenie w związku z rozpoznaniem skargi o wznowienie postępowania, że było ono dotknięte nieważnością wymaga orzeczenia o jego wznowieniu i ponownego przeprowadzenia, bo tylko na tej drodze można uzyskać odpowiedź na pytanie, czy postępowanie w sprawie zakończyłoby się w ten sam, czy w inny sposób, gdyby nie wada prowadząca do nieważności (art. 412 § 1 i 2 k.p.c.).

2. W postanowieniu z 20 sierpnia 2015 r., II CZ 44/15, uchylającym postanowienie Sądu Apelacyjnego o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, Sąd Najwyższy wskazał, że wobec wątpliwości co do przedmiotu zaskarżenia skargą o wznowienie postępowania, istnieje konieczność ich wyjaśnienia i ponownego przeanalizowania zakresu skargi oraz dopuszczalności jej wniesienia. Z tego powodu Sąd Najwyższy uchylił postanowienie odrzucające skargę. W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Apelacyjny odebrał od A. S. jednoznaczne oświadczenie, że obejmuje zaskarżeniem postępowanie w sprawie o zapłatę z powództwa M. K., zakończone wyrokiem Sądu Okręgowego zasądzającym kwotę dochodzoną przez powoda także od P. S., od którego to wyroku apelację wniesioną przez I. S., Sąd Apelacyjny oddalił 23 kwietnia 2014 r. I. S. zarzuciła, że postępowanie w sprawie dotknięte było nieważnością w zakresie czynności podjętych przed Sądem Okręgowym, po podjęciu postępowania w

związku ze śmiercią P. S., a zatem w okresie od 16 stycznia 2014 r., aż do wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny.

W świetle tych oświadczeń, ponownie trzeba przeanalizować rolę, w jakiej I. S. mogła wystąpić w postępowaniu apelacyjnym dotyczącym wyroku Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2012 r., wszczętym z inicjatywy współpозwanej I.S.. Tylko w tym kontekście można bowiem udzielić odpowiedzi na pytanie, czy wyrok kończący postępowanie apelacyjne wydany został w postępowaniu dotyczącym także A. S., czy było ono dotknięte nieważnością w związku z jej niezawiadomieniem o rozprawie i czy skarga o wznowienie postępowania, do wniesienia której I. S. jest niewątpliwie legitymowana, jako następca prawny P. S., może dotyczyć czynności podjętych na tym etapie postępowania.

Z akt sprawy wynika, że żądanie pozwu w sprawie o zapłatę zakończonej w pierwszej instancji wyrokiem Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2012 r. zostało skierowane przez powoda przeciwko I. S. i P. S., jako wówczas jeszcze małżonkom, odpowiadającym solidarnie za zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z lokalu powoda. Więzy między pozwanymi o takie roszczenie mają charakter materialny, ale nie na tyle silny, żeby ustawodawca wymagał ich łącznego działania w sprawie, czynił czynności dokonane przez jednego z nich skutecznymi także na korzyść drugiego (jak to przewiduje art. 73 § 2 k.p.c. w odniesieniu do współuczestników jednolitych), i żeby wymagał jednakowego co do nich rozstrzygnięcia o istocie sprawy.

Każdy z pozwanych, których współuczestnictwo w sporze ma charakter materialny, lecz zwykły, ma własne prawo podmiotowe do skorzystania ze środka zaskarżenia wyroku, a zaskarżenie dokonane tylko przez jednego z nich nie jest wprost skuteczne na rzecz drugiego. Do zmiany sytuacji współuczestnika materialnego, który samodzielnie nie zaskarżył wydanego w stosunku do niego wyroku, może dojść wyłącznie w razie wykorzystania przez sąd kompetencji przewidzianej w art. 378 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. Stosownie do tego przepisu, w granicach zaskarżenia sąd drugiej instancji może z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są dla nich wspólne. Z tą normą

kompetencyjną koresponduje zastrzeżenie w art. 363 § 3 k.p.c., z którego wynika, że wyrok dotyczący współuczestnika materialnego nie staje się prawomocny co do rozstrzygnięcia dotyczącego jego sytuacji prawnej przez czas, gdy sąd może zastosować na jego rzecz art. 378 § 2 k.p.c. Uprawnienia procesowe współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, a na rzecz których może być zastosowany art. 378 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., wynikają z art. 378 § 2 zdanie drugie k.p.c. Takich współuczestników należy zawiadamiać o rozprawie, mogą oni też składać pisma przygotowawcze. Nie oznacza to jednak, żeby na tym etapie postępowania mogli dysponować jego przedmiotem, czy choćby środkiem zaskarżenia wniesionym przez inną osobę. Stanowisko tych osób nie ma znaczenia z punktu widzenia podtrzymania zaskarżenia czy wniosków, jakie zostaną zgłoszone w związku z jego wniesieniem. Ich sytuacja prawna, kształtowana nieprawomocnym orzeczeniem sądu pierwszej instancji, może zmienić się tylko wtedy, gdy sąd uzna za stosowne wykorzystanie kompetencji ustalonej w art. 378 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., w związku z tym, że apelację wniesioną przez innego pozwanego uzna za uzasadnioną. Osoby takie mogą co najwyżej zwracać uwagę na wystąpienie okoliczności, które sąd rozpoznający apelację powinien uwzględnić z urzędu względnie wspierać w argumentacji stronę, która złożyła apelację, licząc na to, że korzystny dla niej wynik postępowania zostanie rozciągnięty także na ich sytuację procesową. Trafne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że przy okazji rozpoznawania apelacji I.S. od wyroku Sądu Okręgowego, która jednak okazała się nieskuteczna, Sąd Apelacyjny nie był władny wprowadzić do tego wyroku zastrzeżenia na rzecz A. S. ograniczenia odpowiedzialności za świadczenie zasądzone wyrokiem Sądu Okręgowego do wartości masy czynnej spadku po P. S. (art. 319 k.p.c.), gdyż okoliczności decydujące o zaistnieniu przesłanek istotnych dla wprowadzenia takiego zastrzeżenia nie pozostawały w związku z zarzutami apelującej i jej sytuacją prawną, a dotyczyły tylko A. S., która apelacji od wyroku nie złożyła.

Oddalenie apelacji wniesionej przez innego pozwanego względnie jej uwzględnienie, ale bez wykorzystania przez sąd drugiej instancji kompetencji przewidzianej w art. 378 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., ma wobec współuczestnika, który samodzielnie nie skarżył wyroku, tylko ten skutek, że oddala w czasie moment

uprawomocnienia się w stosunku do niego wyroku sądu pierwszej instancji. Orzeczeniem co do istoty sprawy, kończącym postępowanie i wydanym w stosunku do takiego współuczestnika, pozostaje wówczas jednak wyłącznie wyrok sądu pierwszej instancji. Tylko ten wyrok ma cechy orzeczenia, o jakim mowa w art. 399 § 1 k.p.c., którym zakończone postępowanie może podlegać wznowieniu co do osoby współuczestnika, który nie złożył od niego apelacji. Z tego samego powodu, materialnemu lecz zwykłemu współuczestnikowi sporu, na którego rzecz sąd drugiej instancji nie zastosował art. 378 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., nie przysługuje też skarga kasacyjna od wyroku sądu drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lipca 2014 r., V CSK 506/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 77). Orzeczenie takie nie zawiera bowiem co do niego substratu zaskarżenia, który mógłby zakwestionować.

3. W niniejszej sprawie sytuacja procesowa, w związku z którą skarżąca I. S. wniosła skargę o wznowienie postępowania, jest o tyle nietypowa, że do uchybień w zakresie doręczania jej pism procesowych, mających prowadzić do nieważności postępowania, doszło już po wydaniu wyroku przez Sąd Okręgowy, jako sąd pierwszej instancji. Śmierć poprzednika procesowego skarżącej nastąpiła po zamknięciu rozprawy przez Sąd Okręgowy, a przed ogłoszeniem wyroku. Taka sytuacja - w świetle art. 174 § 2 zdanie drugie k.p.c. - nie uzasadnia uchylenia wyroku wydanego po śmierci strony. Wymaga jedynie zawieszenia postępowania i podjęcia go - w warunkach, gdy wyrok pozostaje nieprawomocny - z udziałem następcy prawnego zmarłej strony oraz dopełnienia czynności, które spowodują, że tenże następca dowie się o wyroku i podejmie decyzję, co do jego zaskarżenia. I. S. miała być pozbawiona tej możliwości. Do uchybień procesowych, które pozbawiały A. S. możliwości zadecydowania, czy zaskarży wyrok Sądu Okręgowego doszło już wprawdzie po zakończeniu postępowania pierwszoinstancyjnego w sprawie, ale na etapie, gdy w świetle art. 369, 370, 371 k.p.c., swoje kompetencje w związku z możliwym wszczęciem postępowania apelacyjnego wykonuje sąd pierwszej instancji. Ten sąd jest też właściwy do wznowienia postępowania w zakresie podjętych przed nim czynności mających związek z postępowaniem apelacyjnym, jeśli nie doszło do wniesienia apelacji przez stronę powołującą się następnie na wystąpienie przesłanek wznowienia

postępowania, gdy sąd apelacyjny nie rozpoznał na jej rzecz apelacji wniesionej przez współuczestnika sporu (art. 378 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

jw

r.g.